katkı

AYLIK FİKİR VE SANAT DERGİSİ

YIL: 1, SAYI 6, 15 ŞUBAT 1971, FİATI 2 LİRA

6

İNSANCA YAŞAMAĞA KAVUŞMAK İSTEYEN BİR TOPLUM, HERŞEYDEN ÖNCE, TEFEKKÜRÜ SARAN ZİNCİRLERİ PARÇALAMALI; DÜŞÜNCEYE BUKAĞI VURMAĞA KALKIŞMAMALI; VE FİKRE SERBESTÇE KANAT AÇMA İMKÂNINI SAĞLAMALIDIR...: ÜNİVERSİTE BİR KABRİSTAN; PROFESÖRLER YOSUNLU BİRER MEZAR TAŞI OLMAMALIDIR...

Sahibi ve Sorumlu Yönetmen A. E. Güran — Aylık Fikir ve Sanat Dergisi — Her ayın 15'inde çıkar — İlân kabul etmez — Yazışma adresi Gedikpaşa Cami Sokak 40/5 - İstanbul — Yıllık abone: 24, altı aylık: 12, üç aylık: 6 TL.'dir. Gönderilen yazılar yayınlansın veya yayınlanmasın iade edilmez. — Dizildiği yer: Asya Matbaası - Baskı: Haşmet Matbaası.

«İNSANBOYU TERÖRİSTLİK» SAPMASI

A. E. GÜRAN

Hakim sınıfın anti-demokratik tedbir ve faaliyetleri arttıkça, devrimci güçlerin üstten örgütlenmesi imkânsızlaşmaktadır. Alttan örgütlenmenin de zaten objektif şartı (proleter ihtilâli ortamı) yoktur.

Mevzuat, gerçek devrimci bir partinin kurulabilmesine imkân vermemekte, devletin milyonlarına dayanan «gizli, hakim sınıfı koruma örgütü» de iyi niyetli küçük burjuva birleşmelerini dağıtmaktadır.

Ohalde, toplumdaki ekonomik ve sosyal bunalım, bundan etkilenmiş fertlerin örgütlenmesi ile tek ve net bir şekilde dile gelemiyeceğine (dolayısiyle tek yönlü bir aksiyona hiç varamıyacağına) göre, mecburen gireceği anarşik safhada ancak «insan boyu teröristlik» şeklinde kendini gösterebilecektir.

Şimdiden, gençlikten başlamış gibi görünen, ferdi terörcü hareketler (gerçek örgüt imkânsızlığı varsayımından dolayı), terörcü olarak örgütlenemez ama, insan tabiatının «dayanışma kurma» temayülünden ötürü de böyle devam edemez.

Buna göre, devrimci örgüte gidemeyen ve terörist örgüte de imkân bulamayan bir hareket, bireysel terör hareketlerinden giderek, gerici bir tarza yâni ancak, etnik grupların çatışmaları şekline doğru genişleyebilir. Zaten dış politikanın, çaresiz kaldığı zamanlardaki en son, geleneksel çözüm yolu da budur.

Gençliğin topluca (yalnız başına) yapabileceği aksiyon, maksimum noktasına gelmek üzeredir (SBF olayları). Bunu aşması kçtür. Ve bundan sonra bazı hassas gençler mecburen (yılgınlığa düşerek) ferdî terörcülüğe dönebilir. Bu yöneliş, birtakım şaşkın tarafından körüklenmektedir. Bizde hiç temeli bulunmayan bir hareket, büyük nihilist merhaleler yaşamış memleketlerden adapte edilmek istenmektedir. Bu çok yanlıştır; bu daha çok, polisin işine yarar .

Gençlik, kitle olarak, vazifesini fazlası ile yapmış, fakat bu arada, büyüyerek varacağı hedef olan işçi hareketlerinden soyutlanmak istenmiştir. Nitekim şimdi de, başları görünmez örgütlerle, ferdi terörcülüğe sürüklenmekte ve kitle aksiyonları önlenmek istenmektedir.

Halbuki, gençliğin kitle olarak, son büyük ve en önemli bir görevi daha vardır: İşçi sınıfını ajite edecek, tutucu sendika yöneticilerinin

barajlarını yıktıracak bir şekilde, «işçi sınıfını öncülüğe davet» mitingleri, yürüyüşleri tertiplemek.

Sloganlar: GENÇLİK KURBAN DEĞİLDİR!
İŞÇİ SINIFI ÖNE!
GENEL GREV!
GENEL BOYKOT!
KAHROLSUN SARI SENDİKA! olabilir.

Gerçekte, önümüzdeki ilk merhalede, işçi sınıfının yalnız başına (veya yoksul köylülükle beraber) bir senteze varması söz konusu değildir.

Ancak, reformist müdahale, ferdi terör hareketleri ile değil, işçi kitle hareketleri ile gelmelidir. Çünkü, birinci şıkta, her terörist fert, merkezi iktidarın bir polisi olur; fakat ikinci şıkta, kitlenin her ferdine verilecek ayrı ayrı tâviz bulunamaz, ve dolayısiyle merkezî iktidar, kitle olarak onların inisiyatifini bir müessese (konseyler) içinde tanımak zorunda kalabilir.

Hâlâ en güçlü, gerçek ve müdahaleye hazır inisiyatif, reformcularındır. Marksistler ise, bunları, müesses nizama (veya nizamsızlık) el koymakta desteklemek ve mevcut işçi-köylü kitle hareketlerine dayanarak, iki adım solda vaziyet almak suretiyle izlemek durumunda gerçek bir inisiyatif olabilirler.

Reformcu inisiyatif, rolünü oynamadan tahrip edilirse, bu, sahneye marksistlerin çıkacağı anlamına gelmez; mevcut düzenin düzelebileceğine veya faşizme gidebileceğine de delâlet etmez. Bu, ancak, dış politikanın halklarda, millîyetçilik ve târikatçılık gibi gerici cereyanları körükleyerek «barış içinde parçalayıp bölüşerek idare etme» protokolunun uygulandığını gösterir.

Artık hareket çok süratle somutlaşmaktadır. Önümüzde uygulanacak taktik, artık bir çocuğun bile anlayabileceği bir şekilde anlatılabileceği halde, hâlâ bir aptallar, hastalar ve hainler güruhu, eskilerin cikletleşmiş kelimelerini sıralamakta israr ediyorlar. İçinde bulundukları grupcuklar bile parçalanırken, bu bölünmelere bile mâni olamazlarken, «Büyük Derleniş»lerden, «Çelik Disiplinli Örgüt»lerden bahsediyorlar. «Faşizme Hayır» kampanyaları açıyorlar safça, kurnazca... Olmayacak şeyi önermekle, mevcut ortamda anlamı açık olmayan şeye karşı çıkmakla, hata yapmayan teorisyen olarak kalmak mümkündür tabiî... Fakat maksat, her zaman mümkün olan hata payını kabullenerek, çevreyi tarihî yönde değiştirmek üzere, etkili olabilmektir.

Askariden marksist olan bir aydın, olayların gerici bir merhaleye sürüklenmesini (geriye kaymasını) önlemek için, tarihî rolünün sırası gelmiş izafi ilerici bir alternatifi daima destekler; ve daha ileri merhaleler için, onun solunda vaziyet alır.

SAKALLI CELÂL

A. CERRAHOĞLU

Sakallı Celâl hakkında en yakın dostlarından sayın Muhiddin Akçor'un verdiği bilgiyi aynen aktarıyorum:

Merhum Sakallı Celâl ile takriben kırk sene evvel tanıştık. Bu tanışıklık, kuvvetli bir dostluğa inkılâp ederek, ölümüne kadar devam etti. Hayatının son yıllarında temas ettiği mahdut üç beş bahtiyar insandan biri ben idim.

Bilindiği üzere Celâl, Bahriye mektebi ders nâzırı Hüsnü Paşanın dört oğlundan biridir. Kendisinden büyük olanlarını tanımadım. Onun küçüğü ve sevgilisi olan merhum Bilâl de dostum idi. Değerli maarifçilerimizden Satı beyin zevcesi olan hemşiresini de tanırım. Elyevm yalnız o hayattadır.

Celâl Galatasaray mezunudur. Hangi sene mezun olduğunu bilmiyorum. Fakat merhum Tevfik Fikret'in müdürlüğü zamanında Galatasarayda muîd olarak şairin maiyetinde çalışmıştır.

Resmî hayatı öğretmenlikte geçmiştir. Rumelide, İstanbulda, Ankarada, Kastamonuda liselerde öğretmenlik yapmıştır. İşinde ciddî ve son derece samimidir. İnandığı yoldan yürür, inandığı fikirleri (karşısındaki insanların anlayacağı şekilde) müdafaa eder, kafa kâr etmeyince muhatabını kol kuvvetiyle yola getirmeye kalkardı. Prensiplerinde asla müsamaha göstermez, karşı çıkanlarla hatır gönül tanımadan çatışır, bu yüzden de ekseriya karşı kuvvetlerin güçbirliği ile yerinden atılırdı. Mücadelelerinde ustalık göstermez, hasımlarına (miktar ve kuvvetleri ne olursa olsun) uluorta saldırırdı. Merhum babası ile aralarında geçen şu olay dikkate şayandır: Henüz üç ay evvel atandığı memuriyetinden, bermûtad atılıp İstanbula evine gelir. Ve elini öpmek üzeer babasının huzuruna çıkar. Hiç muntazır olmadığı bir sırada onu karşısında gören babası:

— Ne o Celâl, yine mi? der.

Celâl, babasını âdeta taparcasına severdi. Onun nazarında babası dünyanın en mükemmel insanlarından biri idi, ve babasının fikirlerini hayatı boyunca kendisine rehber edinmişti. Durumunu sorup soruşturmadan yapılan bu acı serzenişten pek müteessir olan Celâl,

— Efendim yürüdüğüm yolu bana gösteren sizsiniz. Bu mücadele ruhumu bana aşılayan ve daima da takviye eden sizsiniz. Nasıl oluyor da şimdi beni muâhaza ediyorsunuz. Hatam ve kusurum neyse öğrenmek isterim. diyince, babası:

— Mücadelede daima taktik hatası yapıyorsunuz, ve hasımlarınıza sizi ezmek fırsatını veriyorsunuz. İşte kızdığım budur. Oğlum, memlekete kaşla göz arasında, kimseye çaktırmadan hizmet edeceksiniz. Öyle ki düşmanlarınız bu hizmeti kimin yaptığını bile anlayamasın, ve sizi al aşağı etmek için birleşemesinler. Halbuki siz bir tek yumurta çıkarıp etrafı velveleye veren tavuk misali, nâralar atarak hasımlarınızı üstünüze celp ediyorsunuz. Bu memlekete hizmet edecekseniz bunu sessiz, sedasız yapın ve (eyice kuvvetleninceye kadar) ezilmemek için bir kenara sinin. Her gittiğiniz yerden atılırsanız bu vatana nasıl hizmet edersiniz demiş.

Bu kabil nasihatlar, maalesef Celâl'in mücadele huşunetini tahfif etmemiş. Bundan dolayı memleketine kabiliyeti nisbetinde hizmet imkânını bulamamıştır. Ankara Lisesinde Müdür olduğu sırada (yeni açılan Hukuk mektebine talebe temini için) Maarif Vekili, 10 uncu sınıf talebelerini bakalorya imtihanına sokup (ve ince eleyip sık dokumadan) diploma verilmesini (müsteşar vâsıtasiyle ve şifahen) emretmiş. Celâl buna yazı ile verdiği cevapta:

— Cumhuriyetin ilâniyle mûcize devri kapanmıştır. Bu dediğiniz olamaz, ve ben yapmam demiş ve bizzarure arkasından istifasını vermeye mecbur kalmış. Bu vakadan sonra Celâl (bir nevi protesto hareketi anlamına) gidip imalâtıharbiye fabrikasına amele kaydoluyor. Sâbık bir lise müdürü olduğu fabrika idaresince öğrenilip, sırf bu yüzden kapı dışarı edilinceye kadar bu fabrikada çalıştı. Fikirlerinden rücû edip Maarife başını bile çevirmedi. Bildiğim kadar, sırasiyle Seyrisefainde yağcılık, İzmir Ford acentesinde çıraklık ve son olarak da Ortaklarda (Aydın civarı) İncir ilâçlama fabrikasında makinistlik yaptı. Mekaniğe karşı büyük bir istidadı vardı. Fransadan kitaplar getirtti ve bihakkın makinist oldu. Fakat her gittiği yerde tâkiplere mâruz kaldı. Bîhuzur oldu. İşveren üzerine yapılan tazyikler neticesinde daima işinden çıkarıldı.

Bir zaman (gözümüzün önünde olsun diyerek) Ankara Belediyesine müfettiş yaptılar. Sahiden müfettişlik yapmaya kalkınca, —Maaşını al, işlere karışma— dendi. O da —başka bir tufeyli bulun— diyip çekip İstanbula geldi. Bir müddet Şeker Şirketine ait Ortaköy deposunda, (hayatının sonlarına kadar, pek nâzik ilgisini gördüğü sâbık bir talebesinin himmetiyle) çalıştı.

Celâl, Ortaklardaki füme fabrikasında makinistlik yaptığı sırada, incir kurtlarını öldürmekte kullanılan gayet mühlik ve sinir sistemi üze-

rinde tahribat yapan bir gaz ile (bilgisizlik ve tesisatın iptidailiğinden dolayı) bilmeyerek temas etti. Bu gaz hakkında araştırmalar yapıp, mahiyetini ve korunma çarelerini iş işten geçtikten sonra öğrendi, ne çare ki aynı zamanda husule gelen tahribatın tedavi ve izalesinin imkânsız olduğunu da anladı. Bundan sonra (biraz hakikat, biraz da vehim) artık kendisinin çalışma kudretini kaybettiğine ve işe yaramaz hale geldiğine inandı. Çok çalıştığım halde onu bu fikrinden tamamen kurtaramadım.

Celâl tabiata ve hele denize âşık idi. Son derece hassas ve çok merhametli idi. Zavallı birinin hali onu ağlatmaya yeterdi. Her yardıma muhtaç (ve bilhassa buna müstahak olanların) imdadına (bütün imkânlariyle) koşardı. Bir hastanın tedavisi, okumaya müsteit bir çocuğun bir okula yerleştirilmesi için didişir, etek öpmeye bile katlanırdı. Başvurmadığı kapı bırakmaz, yalvarır, kavga eder, netice istihsaline kadar yılmadan uğraşırdı.

Bütün hayatı boyunca para sıkıntısı çekmiştir. Buna rağmen, bir biçareyi doyurmak için düşünmeden o günkü nafakasını çıkarıp verivermirdi. Fakat kendisi aç kalır, kimseye avuç açamazdı. Son derece tok gözlü ve maddî değerlere karşı müstagni idi. Ona, paraca yardım edebilmek nâzik bir işti. Sözüne ve borcuna son derece sâdıktı. Hayatının darlık içinde geçen son senelerinde, eski talebelerinden pek kadirşinas bir banka müdürü ile, bir mektebin sahibi bir hanım, dostu, çok yakın dostlarından vefalı bir öğretmen hanımefendi, hem mânen ve hem de maddeten kendisine çok destek oldular. Bu üç insanın yardımını kabul etmek ona asla ağır gelmezdi.

Pek çok kimsenin bilmediği taraflarından biri de Celâl'in Mü'min olduğudur. Softalar ve yobazlarla mücadelesinden olsa gerek, çoğu kimse onu dinsiz zannederlerdi. Bu zan, tamamen yanlıştır. Bütün şüpheleri ardında bırakmış samimi bir îman sahibi idi. Babasına ait, bana naklettiği bir olayı (sırf aklıma geldiği için) ben de size naklediyorum. Babası küçükken, yanında yürüdüğü kendi babasına (Alaylı bir zabit olan Celâlin büyük babası) —Baba, biz neyiz— diye sorunca, babası —Müslümanız— cevabını vermiş. Çocuk —Hayır, onu sormadım, Çerkez mi, Arnavut mu neyiz, onu sordum?— demesi üzerine babası, —Ulan, Müslümanlık neyine yetmiyor— diye çocuğunu haşlamış. Bu olayı sık sık hatırlar ve naklederdi.

Celâl bir ara (zannederim mütareke yıllarında) bazı arkadaşları ile Rusyaya gitti ve orada bir süre kaldı. Bana anlattığına göre Lenin'in başkanlık ettiği toplantılara bile katılmış. Komünist ihtilâlini adım adım belki de heyecan ile takip ettiğine şüphe yok. Başından geçen bir vak'ayı burada size de nakletmek isterim.

Bir gün Ankarada (eski hükümet avlusundaki) polis müdüriyeti

önünden geçerken, bodrum penceresinden biri seslenir. Bakar ki bir dostu. Pencerenin bulunduğu oda da, nezarethane. Hemen polis müdüriyetine dalarak arkadaşı ile görüşmek için müsaade ister. Her müracaat ettiği memur onu, bir üst memura havale ederek (aynı avludaki) İstiklâl Mahkemesi Savcısı merhum Necip Alinin karşısına çıkarırlar. Savcı, arkadaşını niçin göreceksin, onunla alâkan nedir, sen kimsin, ne iş yaparsın diye isticvaba başlar. Meğer arkadaşı komünistlik töhmeti altında imiş. Söz bu sahaya dökülür. Savcı, komünizm ve Rusyada meydana gelen ihtilâl hakkında ne düşündüğünü, ilgilenip ilgilenmediğini sorar. Celâl:

— Şüphesiz, bu ihtilâli, imkân nisbetinde dikkat ve alâka ile tâkip ettim. Evvelâ, bu gümbürtü, benim vatanımın yanı başında kopuyor. Buna bütün dünya kulak kabartırken, benim başımı çevirip bakmamam sebep ve muhtemel neticelerini hesaplayarak ders almaya teşebbüs etmemem, affedilmez bir gaflet olur. Komşumun damı tutuşmuşken yerimde müsterih uyuyabilmek için gafil ve cahil olmak lâzım. Halbuki ben bir öğretmenim. Bu sebeple Rusyada olup bitenleri mümkün mertebe, ve dikkat ve alâka ile takip etmekteyim. der.

Bu vâdide Savcı ile bir hayli elenseden sonra, Savcı bahsi Fransız ihtilâline intikal ettirir. Anlaşılan çok iyi bildiğini zannettiği bir bahiste tefevvuk sağlamak ister. Fakat Celâl bu bahiste de konuşmaya başlayınca Savcı karşısındakinin nasıl bir çetin ceviz olduğunu anlar. Neticede dost olurlar, ve gidip arkadaşını görmesine izin verirler.

Şurasını saklamaya lüzum yok ki, Celâl bir cemiyetin kalkındırılması için komünizmin en kısa yol olduğuna inananlardandı. Ancak, bu sistemin tatbik edileceği memleketlerde halk tabakasının bir seviyeye kadar yükselmiş olması ve tatbikatı sevk ve idare edecek bilgili, nâmuslu ve vatanperver rehberlerin zuhur etmesi lâzım, derdi, Aksi halde, (hele oynatan el dışarda, ve yabancı olursa) düşmanlarımıza yem olmamız işten değildir derdi. Her ihtilâl veya inkılâp millî olmalı, ve millî olmayan her türlü ilgi ve ilişkiden uzak kalmalıdır.

Celâl'in en bâriz vasfı, koyu bir vatanperver oluşudur. Milletine kırıldığı, kızdığı, söylendiği anlar olurdu. Fakat vatanının bir karış toprağını bütün dünyaya değişmezdi. Onun üzerinde en ufak bir yabancı müşareketi zihni almazdı. İşte bu derece mutaassıp bir vatanperverin olabileceği nevi'den bir komünist diyebiliriz. Akidelerini kimseye telkine kalkıştığına hiç bir zaman şahit olmadım.

Bilindiği gibi Celâl, mikroptan son derece korkar ve sakınırdı. Kimsenin (çok sevdikleri hâriç) elini sıkmaz, kapı tokmaklarını tutmaz, biriyle karşı karşıya konuşurken elindeki (ekseriya Maten) gazeteyi (güya hissettirmeden) yüzüne siper ederdi. Fakat Hâfız Yusuf isminde şair ve âlim (su düşmanı) müşterek bir dostumuzla sarmaş-dolaş ol-

maktan da çekinmezdi. Kılık kıyafeti (bir az da bilintizam) pek harabâtî idi. Görünüşü hiç de temiz değildi. O herkesten iğrene dursun, çoğu kimse ondan iğrenirdi. Durmadan, içine kuru karanfil kattığı tuvalet ispirtosu ile ellerini ,yüzünü ovardı. Evinde de, permanganatlı su ile ellerini banyo ederdi. Bu yüzden bilmeyenler ellerine bakarak onun çok pis olduğuna zahip olurlardı. İç çamaşırlarının, çoraplarının tertemiz olduğuna birçok defa şahit oldum. Şişmanca olduğundan ve durumu sık sık yıkanmaya müsait olmadığından ter kokardı. Kendine göre bir intizamperverliği vardı. Ekseriya, kulpu elektrik kablosu çantası, meşhur siyah bez torbası, ve kalın bastonu ile koltuğunda birkaç Fransızca gazete ile dolaşırdı. Çantasının içinde hemen daima, bir miktar kesme kahve şekeri, bir miktar çay, tuvalet ispirtosu ve dezenfekte edilmiş bir rulo tuvalet kâğıdı taşırdı. Bunlar çantanın içine büyük bir dikkat ve intizam ile yerleştirilmiş bulunurdu.

Çok usta bir denizci idi. Ve çok sağlam ve kuvvetli bir bünyeye sahipti.

Çocukları (hele güzel ve zekî olurlarsa) bir de (yine güzel olmaları şartıyle) hanımları pek severdi. Gençleri daima okumaya, öğrenmeye teşvik eder, bu vadide etrafına çok faydalı olurdu.

Son yıllarında birden çöktü. 1961/62 yıllarında bize, Erenköyüne âdeta ayaklarını sürüyerek gelir, bir müddet çöker kalırdı. Fazla yemek yediği için çok yağlanmış ve şişmanlamıştı. Büyük bir haz ile yemek yerdi. 1962 yılında büsbütün çöktü. Kendisine bakmadı. Zorladığım halde bir doktora götüremedim. İyileşmeyi, ve daha fazla yaşamayı âdeta reddetmiş bir hali vardı. Bu düşkün (vücutça) zamanlarında bile (binmüşkülât ile) Erenköyüne gelmeye devam etti. Çok vefakâr bir dost idi. Zannederim 4 Haziran 1962'de çok seviştiği bir dostunun Nişantaşındaki evinde rahatsızlanarak, kalmakta olduğu, Aydın Okulunun Bomonti şubesindeki odasına nakledilmiş. Ertesi günü bana haber verdiklerinde onu, Kuledibindeki Beyoğlu Hastahanesinde koma halinde buldum. Komadan kurtulamadı ve beyin kanamasından vefat etti. Sevenlerinin himmetile 7 Haziran 1962'de hayatında iken arzuladığı Rumeli kabristanına defnettik. Kabri, yukarıda bahsini ettiğim vefakâr dostu öğretmen hanım tarafından yaptırıldı. Bildiğime göre 74 yaşında idi.

Fransız edebiyatına çok vâkıf idi. Hâkim bir Fransızcası vardı. Bizden Tevfik Fikret ve hassaten Ahmet Hâşim'in (çok yakın bir dostu idi) bütün eş'arı hemen mahfuzu gibi idi.

Tarihten belgeler:

VERA ZASULİC'İN MUHAKEMESİNDEN YANKILAR

—BÜLENT NEBİL—

İstanbul'da yayınlanan Tercüman -ı Şark gazetesinin, 20 Nisan 1878 tarihli sayısında, Vera Zasulic'in muhakemesine dair aşağıdaki tafsilât verilmekteydi:

«Geçende Petersburg Zaptiye Nâzırı Ceneral Trepof'a suikast etmiş olan Vera Zasulic nâm kadının icra edilen muhakemesinin Golos gazetesi tarafından neşredilen zaptında mezburenin tercüme-i hâline dair vermiş olduğu mâlûmat dahi görülmüş ve işbu mâlûmat şayân-ı mütalâa bulunmuş olmakla bervech-i âti tercüme edildi.»

«Ben 1867 senesinde Moskova mekteplerinden birisinde ikmâl-i tahsil ederek muallimelik imtihanını verdikten sonra (Serbokhof) nahiyesi mahkemesinin serkâtipliği memuriyetini istihsal eyledim.

1868 senesinin İlkbaharında Petersburg'a giderek validemle beraber yaşamaya, bir mücellithanede çalışmaya başlamış idim. Muahharen mekâtib-i iptidaiye hocalığını ihraz etmek için ona müteallik dersleri okumaya devam eyledim. İşte, Neçayef ile ahibbasını bu sırada tanıdım. Mümaileyhe gönderilen bilcümle mektuplar benim nâmıma irsal edilir ve kendisi harice gittiği zaman dahi mektup irsalinde benim nâmımı istimâl ederdi. 1869 senesinde polis, ikâmet etmekte olduğum haneyi teftiş ve taharri etmiş ise de hiç bir şey ele geçirememiştir. Validemle ben, yazı Moskova etrafında geçirmek için oraya gitmiye hazır bulunduğumuzda hangi gün hareket edeceğimizi sual etmek üzere hemen her gün hanemize bir polis memuru gelirdi.

Nisanın otuzunda Petersburg'u terk eyledik. Moskova'ya varır varmaz şimendifer istasyonunda tevkif edildik. O geceyi Zaptiye Karakolunda geçirdikten sonra ertesi günü iki jandarmaya terfikan Petersburg'a iade edilip doğruca polis nezaretine ve oradan dahî Sitovski Hapisanesine götürülerek tâ 1970 senesi Mayısına kadar mahbus kaldım.

Mahbusiyetimin daha birinci haftasında yanıma bir polis memuru gelerek söyliyecek bir sözüm olup olmadığını ve hâl-ü tavrıma nazaran yakında sebîlimin tahliye olunacağını haber verdi. Ben ise mümaileyhe ne sebebe meb-ni hapsedildiğimi bilmediğim cihetle bir ifadem olmadı-

ğını beyan ettim. Bunun üzerinden bir sene mürur ettiği halde henüz ne çağrılıp ve ne de istintak edilmediğim cihetle zinden köşesinde unutulduğum zan ve kıyâsında bulunmaya başladım.

Sene-i mezkûre Mayıs ayında Kal'aya naklolunup muahharen 1871 senesi Martında sebîlim tahliye kılınması üzerinden bir müddet geçtikten sonra yine Paskalya haftası içinde tevkif edilerek mücrimler hapishanesine atıldım.

Buradan dahi sebilim tahliye kılındığı sırada hâkimin benim bîgünah ve binaenaleyh büsbütün serbest bulunduğumu ifade etmesi üzerine sû-i zan sebebile hapse atılmış olduğum zannına düşmüş idim. Lâkin beş gün sonra iki jandarma tarafından Kristci kariyesine götürülüp polis memuruna teslim ve göz hapsi altında bulunduğumdan haberdar edildim.

Cebimdeki iki karbondan ve üzerimdeki elbisemden başka bir şeye mâlik olmadığım halde orada bana yatacak yer, yiyecek yemek, giyecek elbise tedarik edecek lûtufperver adamlar bulundu.

Haziran ayı içinde kayınbiraderim dahi benim gibi taht-ı tevkife alınmış ise de kendisi beni de iaşe edebileceğini beyan eylediğinden Tur'da mümaileyh nezdine gönderildim. Merkum 1872 senesinde kütüb-i muzırra tab'ı ile itham edilerek Kastorma Eyaletine sürüldüğü sırada ben de yeniden taht-ı tevkife alınıp Petersburg'a ve oradan dahi Suligaliçe gönderildim. 1873 senesi Kanunievvelinde Harkof'a gönderilip göz hapsi altında olduğum halde 1875 senesine kadar orada kaldım.

Harkof'ta ebeliği dahi tahsil etmiş isem de gözhapsi altında bulunduğum cihetle bir memuriyet bulamadım. Polisin nezaret-i mahsusasından kurtulmaya pek çok çalışmış isem de muvaffak olamayıp yalnız azimete müsaade alabildim. Bunun üzerine bir memuriyet aramak üzere 1875 senesinde oradan hareketle Petersburg'a gelip bir müddet orada muahharen Pantra'da ikâmet eyledim.

Petersburg'a avdetimde birçok rivayet-i muhtelife işitmeğe başladım. Herkesin gözünü korkutmak için politika müttehemlerini ne yolda tevkif edip hapse attıklarını ve polis memurlarının bunları dövmek için nasıl üçer dörder hapishaneye girmekte bulunduklarını nakil ve hikâye ediyorlardı. Hattâ politika müttehemlerinden Bogulobof nâm zâtın, tâ ölünceye kadar ne yolda kırbaçla dövülmüş olduğunu dahi işittim.

Belki bu rivayet mübalagadan hâlî değildi. Lâkin ben dahi müddet-i medîde hapislerde kalıp politika müttehemlerine ne yolda muamele edilmekte olduklarını pek âlâ bildiğim ve hele üç seneden beri hapsedilmiş olan politika müttehemlerinden ekserisinin akıllarına hiffet getirmiş olduklarını suret-i mevsûkada haber aldığım cihetle bu gibi mezâlim ikamı bir türlü mübalağaya hamledemedim.

Gariptir ki matbuat vesair efkâr-ı umumiye tercümanları dahi bu hususta sükût ederek bunca mezâlimin îkaına nazar-ı bîkaydi ile bakıyorlar idi. İşte efkâr-ı umumiyeyi şu nokta üzerine dikkate dâvet edip âlem-i insaniyeti görmekte olduğu hakaretten kurtarmak için kendi hayatımı ziyade tehlikeye koyarak... (merkume burada pek heyecana gelerek sükûta mecbur olup Reis-i mahkeme ifadede devamını tekrar tekrar talep etmesi üzerine ilâveten) adam öldürmek insana yakışır hâlâttan değil ise de çifaide ki bunu icraay vicdanen kendimi mecbur gördüm.» demiştir. (1)

Tercüman-ı Şark'ın daha sonraki sayılarında, Vera Zasulic ve Rusya'daki Üniversite öğrencilerinin hareketleri hakkında, havadis kabilinden, bilgi verilmişti:

No: 25, 22 Nisan: «Petersburg'ta halk arasında bazı karışıklıklar olup şehr-i mezkûr ile Moskova ve Kiyef Darülfünunları talebesinin dağıldığını...»

No: 26, 23 Nisan: «Rusya'da karışıklık. Petersburg talebesinden bir haylisi Rusya Zaptiye Nâzırı Trepof'a suikast etmiş olan Vera Zasulic nâm kadının mahkemede müdafaasını iltizam eden Aleksandrof'a hitaben bir varaka imza ettirdikleri için canib-i zâbıtadan tevkif kılınmıştır.»

Petersburg Üniversite öğrencileri tevkif edilmiş, polis, Vera Zasulic olayının konuşulmasını yasaklamıştı.

Petersburg zâbıtası, sokaklarda ve umumi yerlerde Vera Zasulic muhakemesi hakkında söz söylenmesini men'e memur olmuştur.

Petersburg kurbünde kâin Petro Pavlovski Kal'ası Kumandanı, kal'a kapılarının güneş doğmadan açılmamasını ve güneş batarken kapanmasını emretmiştir. Neva nehrinin Kal'a-i mezkûrenin hendeğini teşkil eden kısmında gemilerin gezmesi dahi men'olunmuştur.»

Vera Zasulic'in serbest bırakılması devrimcilerden hoşlanmıyan eski kafalıları hoşnut etmemişti. Hükümet memurları **Çarın ve dinin korunması gerek** diyerek cahil ve gerici ayak takımını kışkırtıyordu.

«Vera Zasulic'in tahliye-i sebîli MOSKOF tâbirile yâd olunan ve hükümet taraftarı bulunan eski Ruslar arasında hoşnutsuzluk hâsıl etmiştir.

Eski Rusların ihtilâlcilere hiç teveccühü yoktur. Bu karışıklıklara bilvesile sebep oldukları için Sibirya'ya naklolunan Kiyef Darülfününun talebesi on altı neferdir. Bunların cerîmesi, müdîr'in bazı tedabîr-i şedîdesine karşı protesto etmiş olmalarıdır.

---

(1) Bkz. Tercüman-ı Şark, Birinci sene, No. 23, Perşembe, 20 Nisan Rumî sene 1878, İstanbul fi 29 Rebiülâhir sene 1295 (Dördüncü sayfadan).

Moskova Darülfünunu talebesinin Kiyef Darülfünunu talebesi arkadaşları hakkında göstermek istedikleri alaim-i teveccühe karşı ahalinin vukua gelen nümayişi zâbıta tarafından tahrik olunmuş idi. Rus hükümet memurlarının maksadı, düşmana karşı Çarın ve dinin muhafazası lâzımdır, diyerek ayak takımı ve cühelaya nihlist zannolunan fırka aleyhine kıyam ettirmekdir.»

Devrimci hareket olağanüstü genişleyince, büyük şehirlerin birçoğunda sıkıyönetime karar verilmişti.

«Rusya'da hareket-i ihtilâlkârâne, suret-i fevkal'adede tevessu etmekte olduğundan Rusya Hükümeti ekseri büyük şehirleri idare-i örfiye altına almaya karar vermiştir.»

Hâkimlerin çoğu gizli dernek üyesi olduklarından tevkif olunanları muhakeme etmiyeceklerdir. Sokak çarpışmalarında altmış kadar ölü var. Vera Zesulic'in avukatı tevkif edilmiştir.

«Rusya'da galeyân-ı efkâr peyderpey artıyor. Moskova ve Petersburg'tan sonra Kiyef şehri dahî hayliden hayli heyecan içinde bulunuyor. Hükümetin ittihaz etmiş olduğu tedabir bilcümle ehalinin hiddet ve gazabını mûcip oluyor. Dahiliye Nâzırı Ceneral Timoşef, bütün Kiyef şehri ehalisinin silâhları alınmasını emretmesi üzerine Darülfünunda büyük bir arbede zuhura geldi. Şakirdân, Darülfünun müdîrini görür görmez taşa tutmağa başlamış ve bu sırada muallimlerden biri başından ağırca yaralanmıştır. Zâbıta tarafından altmış iki kişi tevkif edildi.

Gazetelerin beyanına göre Hâkimlerin dahî ekserisi Cemiyet-i hafiyeye dahil bulunduklarından tevkif olunan eşhası muhakeme etmiyeceklerdir. Hükümet **Rusya ile Çarın düşmanlarını** tedip etmeğe karar vermiş ve bu karara Rusya ehalisinin ayaktakımı tarafından müzaheret edilmekte bulunmuştur. Ezcümle, Moskovada kasaplar vesair dükkâncılar talebeyi fena surette hırpaladılar. Nisanın onbeşinci günü vuku bulan arbedede sokaklarda altmış kadar maktûl kaldı.

Meşhur Vera Zasulic nâm kadının vekili Aleksandrof taht-ı tevkife alınmıştır.»

Vera Zasulic, hapishanelerde siyasî suçlulara yapılan işkenceleri gördüğü için, Çarın en seçkin Cenerallerinden Zaptiye Nâzırı Trepof'a ateş ederek yaralamış ve jüri beraat kararı vermişti. Bundan böyle, siyasî suçluların jüride muhakeme olunmamasına karar veriliyordu.

No: 27, 24 Nisan: «Politikaya müteallik olan töhmetler bundan böyle jüri yani âzâsı tahlif olunmuş olan bir mahkemede muhakeme olunmayacak ve bu gibi muhakemelere Petersburg'ta bakılmayacaktır.

Zaptiye Nâzırı Ceneral Trepof'un yerine genç ve kârgüzar bir Ceneral nasb olunacaktır.»

HAZİRAN DEVRİMİ

M. BALADUROĞLU

Bu yazıyı Marx'ın yukarki başlığı taşıyan bir makalesine (Die Junirevolution) ayırıyoruz. Kolonyada yerleşen ve Engels'in de Redaksiyon Komitesine dahil bulunduğu **Neue Rheinische Zeitung**'u çıkaran Marx, bu makaleyi, 28 Haziran 1848'de, Paris barikatlarında ölen proleter kahramanlarını anarak, yazmıştır. Makale, ertesi gün, gazetenin 29 uncu sayısında çıktı.

Toplumun keskin bir bıçakla ikiye bölündüğünü tasvir eden Marx, bu makalede, sınıf menfaatleri üzerinde durduğu gibi, şahsın temsil ettiği sınıf hâkimiyetine dokunmakta ve sosyal antagonizmaların çözüm tarzını göstermektedir.

1 — Manifest, modern sosyetenin iki düşman ordugâha bölündüğünü söylemişti. Makalede şunu görüyoruz: Yekpâre millet yoktur. Milletin bağrında birbirine düşman iki ayrı millet beliriyor. Fransız milleti aralarına uçurum giren iki millete bölünmüştür. Bunlardan biri mülkiyete sahip olanlar, öteki ise işçilerdir.

«Paris işçileri üstün kuvvetler tarafından ezilmişse de yok edilmiş değildir. Onlar savaşı kaybettiler; fakat yenilen hasımları oldu. Behimî kuvvet, geçici zaferini Şubat İhtilâlinden doğan bütün hülyaların ve bütün ümitlerin yıkılışı, eski Cumhuriyet Partisi'nin dağılışı ve Fransız milletinin —mülk sahipleri ile işçiler gibi— uçurumla ayrılan iki millete bölünüşü karşılığı elde etmiştir (1). Üç renkli cumhuriyet artık bir tek renkle, mağlûpların rengile, kan rengile dalgalanıyor. Bu şimdi kızıl cumhuriyettir.»

2 — Sınıflar arasındaki kardeşlik sınıf menfaatleri arasındaki kardeşliğe bağlıdır. Burjuva sınıfı ile proleter sınıfının menfaatleri arasında kardeşlik devam ettikçe bu sınıflar arasında da kardeşlik vardı. İki sınıfın menfaatleri ne kadar sürdüyse kardeşlikleri de o kadar sürdü:

«Şubat İhtilâlinden kalan son resmî iz, İcra Komisyonu, hâdiselerin ilk üfürüğü karşısında, bir hayalet gibi dağıldı. Lamartine'in donanma fişenklerini Cavaignac'ın yangın bombaları tâkip etti.

Biri ötekini sömüren, yekdiğerine zıt sınıfların Fraternité'si, Şubatta ilân edilen ve Parisin cephesine, bütün hapisanelere, bütün kışlalara büyük harflerle yazılan bu kardeşlik nerede? Onun gerçek, sahibi, yaldızsız simâsı, korkunç yüzile vatandaş harbi'dir, kapital ile emek arasındaki harp. Bu **Fraternité,** 25 Haziran akşamı Parisin bütün pencerelerinde alev alev yanıyordu; burjuvazinin Parisi şehrâyin yapar ve prole-

taryanın Parisi yanar, kanlar içinde uzanır ve inlerken...

Kardeşlik, burjuvazinin menfaati proleteryanınkine bağlı bulundukça devam etti.» (2)

3 — Louis Philippe'in şahsında saltanat süren bir sınıftı. Onun saltanatı bu sınıfın taçlı saltanatı demekti. Tahtta oturan oydu, fakat gerçek kral Kapitaldi.

Marx, halkın, Şubat günlerindeki acaip müttefiklerini sıraladıktan sonra, şöyle diyor:

«Louis Philippe'in şahsında halkın nefret ettiği şey bu zatın kendisi değildi, bir sınıfın taç giymiş hâkimiyeti, tahta yerleşmiş Kapitaldi (3), lâkin, her zaman olduğu gibi civanmerd davranan halk müşterek düşmanı, düşmanlarının düşmanını yıktığı zaman, kendi düşmanımı yıktım sanmıştı.

Şubat İhtilâli hoş bir ihtilâl oldu, umumî sempati ihtilâli. Zira, onda krallığa karşı patlak veren tenakuzlar henüz gelişmemişti, dövüşmeden komşuluk ediyordu; zira onun esasını teşkil eden sosyal savaşın henüz esîrî bir varlığı vardı, henüz kelâmda, sözde yaşıyordu. Haziran İhtilâli ise, bunun aksine, nefret verici bir ihtilâl, iğrenç bir ihtilâl oldu; zira, sözün yerine fiiliyat geçti; zira, cumhuriyet her şeyi maskeleyen tacı düşürmekle canavarın başını açmış bulunuyordu.»

4 — Marx bizi, son olarak, burjuva sosyetesindeki tenakuzların çözülüşü meselesi ile karşılaştırıyor. Burjuva sosyetesinin şartları öyle zıttiyetler doğurur ki, bunlar boş hülyalarla ortadan kaldırılamaz; ancak mücadele vâsıtasile, halledilir. Sosyal antagonizmalar, mücadelede serbestçe çatışarak, hal tarzına kavuşur; ve bunu çerçeveleyen Devlet şekli en iyi Devlet şeklidir:

«Burjuva sosyetesinin kendi şartlarından doğmuş bulunan zıttiyetler hülya ile bertaraf edilemez, onları mücadele yoliyle halletmek gerek. En iyi Devlet şekli sosyal tenakuzların zorla silindiği veya sıkıştırıldığı yâni yapma olarak, görünüşte, örtbas edildiği şekil değildir. En iyi Devlet şekli bu tenakuzların mücadelede serbestçe çalıştıkları ve çözüm tarzlarını böyle bir savaşta buldukları şekildir.» (4)

---

(1) «...mit der Zerklüftung der fransösischen Nation in zwei Nationen, die Nation der Besitzer und die Nation der Arteiter..»

(2) «Die Brüderlichkeit waerte gerade so lang, als das Interesse der Bourgeoisie mit dem Interesse des Proletariats verbrüdert war.»

(3) «Was es in Louis Philippe instinktmaessig hasste, war nicht Louis Philippe, sondern die gekrönte Herrschaft einer Klasse, das Kapital auf dem Throne.»

(4) «Die Kollisionen, welche aus den Bedingungen der bürgerlichen Gesellschaft selbst hervorgehen, sie müssen durchkaempft, sie können nicht wegphantasiert werden. Die beste Staatsform ist die, worin die gesellschaftlichen Gegensaetze nicht verwischt, nicht gewaltsam, also nur künstlich, also nur scheinbar gefesselt werden. Die beste Staatsform ist die, worin sie zum freien Kampf und damit zur Lösung kommen.»

Kitaplar arasında :

ATATÜRK VE KOMÜNİZM

I'

A. CERRAHOĞLU

«Atatürk'ün komünizm ve Sovyetler Birliği hakkında ölünceye kadar söylediklerini, yazdıklarını toplamış bulunan» bu incelemede, yazarın amacı «**istiyeceği Atatürk**'ü sunmak değil, Atatürk'ü kendi fikir ve mücadelesiyle sunmak ve olsa olsa onun davranışlarını değerlendirmektir.»

Atatürk'ten büyük bir saygı ile söz eden —ve «O» majüskülünü kullanan— yazarın verdiği hükme göre: **Atatürk büyük bir gerçekçidir.** «**O**», hayatı boyunca Marksizmin ünlü formülünü doğal olaraktan uygulamış, ÖZGÜRLÜK ZORUNLUKLARIN BİLİNMESİNDEN İBARETTİR kuralına bağlı kalmıştır.»

Atatürk **sınıfsız toplum** istemiştir. Bu şiar, —yazara göre— «iyi niyetli bir küçük burjuva hayalinden ileri gidemez.»

Yazarın «Atatürk Komünist miydi?» sorusuna verdiği cevap: «Kesin olarak hayır! Kurtuluş Savaşımızın büyük lideri hiç bir dönemde NE KOMÜNİST, NE DE SOSYALİST olmuştur. Zaten kendilerinin de söyledikleri gibi bu konularda tutarlı bir bilgileri yoktu. Nasıl ki kapitalizm, sonra da Faşizm hakkında da teorik bir bilgileri bulunmamaktaydı. Mustafa Kemal Paşa için bunlar birer teorik konu değil, pratik uygulama işidir, ve şartlar ne olursa olsun karar yukarıdan, KENDİSİNDEN gelmelidir. Bunu belirttikten sonra ikinci bir soruya geçelim. Mustafa Kemal Paşa komünist yönlü bazı yazılar yazmış, demeçler vermiş, hattâ yakın arkadaşlarına **komünist** isimli bir parti kurdurmuştur, daha da ileriye giderek III üncü Enternasyonal'e, Komünist Enternasyonali'ne, yâni Komintern'e üye olunması için müracaatta bulunmuştur.

Kemal Paşa 1925 yılından sonra, bütün karşı fikirleri ve bu arada da sol fikir ve eylemleri yasaklamakla bir döneklik yapmış mıdır? veya ilk sözleri samimî olmayıp Sovyetlerden yardım koparmak için girişilen bir oyunun sonucu mudur? Bu şekilde bir yargı sadece Atatürk'ü küçültmek istiyenlerin, veya Albay H. Ertürk gibi konuları polis gözüyle görenlerin harcıdır. Evet, Atatürk samimiydi. Döneklik yaptığı da

söylenilemez. Çünkü onun nazarında konu kuramsal, doktrine bağlı bir konu, bir sosyal düzen konusu değildi. Çünkü onun için konu, sadece Türkiyenin bağımsızlığını sağlamak konusuydu, bir de —garip görünebilirse de— kendisinde bir demokrasi özlemi bulunmaktaydı.»

Acaba, Atatürk bir Sovyet rejimi kurmak istedi mi? «Kemal Paşa böyle bir zorunluk duysaydı bu rejimi de kurardı, ancak KENDİSİ KURARDI, bütün çelişki buradan gelmektedir.»

Komünizme doğru kayışın nedeni neydi? «Sevr anlaşması ile milletçe yaşantımıza son verilmesi.»

İnönü veya Sakarya'da ordularımız yenilseydi nasıl bir sonuç doğabilirdi? Bu takdirde «Mustafa Kemal Paşa'nın bu yolu seçmesi zorunlu olabilirdi, kaldı ki, Enver Paşa pusuda beklemekteydi.»

Yazarın —Rasih Nuri İleri'nin— görüşüne göre, Atatürk için önemli olan şey SOSYAL REJİM konusu değil, MİLLÎ KURTULUŞ SAVAŞININ ZAFERE ULAŞMASIDIR:

«Hattâ resmî olarak (Sovyet tipi) bir Anayasanın basıldığı, sonradan da yok edildiği bilinmektedir. Dr. Rıza Nur ise BOLŞEVİKLİĞİ **ilân etme** konusunun Mustafa Kemal Paşa tarafından Vekiller heyetine getirildiğini iddia etmektedir. Ancak, özetle, Paşa için önemli olan sosyal rejim konusu değil, Millî Kurtuluş Savaşımızın zaferiydi...»

BİR DİĞER KİTAP!

NACİ SADULLAH DANIŞ

Türkiye gibi geri kalmış memleketlerde toplumların şiddetle muhtaç oldukları en yararlı ilâç, şüphesiz «kitap»tır!

Evet kitaptır ama, masal değil, maval değil, martaval değil, okuyacakları az çok uyaran, bu suretle onları, topluma yararlı kılacak bir fikrî ve müspet formasyona kavuşturan bir başka kitap ki, kafayı ekmek gibi besler, ışık gibi aydınlatır ve okuyana nâmuslu bir rehber dürüstlüğüyle tutabileceği hayat yollarının en güzelini, en aydınlığını ve en gerçeğini gösterir!

Türkiye, başka her şeyden çok, bu değerde kitapları yazabilenleri ve bu değerde kitapları okuyabilenleri son derece az olduğu için bu derece geri kalmıştır.

Çetin Altan kardeşimiz, bizim geçen otuz yıl içinde belki yüz defa üzerinde durduğumuz bir konuya, birkaç gün evvel yeni değinerek, «aşırı akımlar» terimi üzerine eğildi.

Ona göre, vurguncular, soyguncular, üç kâğıtçılar, kendi çıkarlarına uymayan akımlara, hemen «aşırı» damgasını vururlar ve bu suretle de onu akıllarınca çürütmeğe uğraşırlardı. Fakat bu davranışın fikir kavgasında yeniliği peşin kabul etmiş olmaktan başka hiç bir anlamı yoktu.

Bu, elbette ki yüzdeyüz doğrudur.

Şimdi «aşırı» sayılan akımlara eskiden takılan uydurma vasıflar arasında, bir de şu yer almıştı:

«Zehirli ideolojiler!»

Vaktiyle biz de, aynı konuya değinişimizin bir seferinde, bu sıfatı dile dolayarak işte aynen şöyle demiştik:

«Fikir»in zehirlisi, şekerlisi, sirkelisi, tuzlusu, biberlisi olmaz. Zira, FİKİR, ne baldıran otu, ne ekmek tatlısı, ne bahçıvan salatası, ne un çorbası, ne de Halep köftesi değildir. Bunun içindir ki, «fikir» zehirli, ya da şekerli olmaz: Ya uyarıcı, ya da uyutucu olur.»

Çetin de başka kelimelerle aynı gerçeği dile getirmiş: «Fikir, ya doğru olur, ya da yanlış!»

Siz isterseniz yine kitaba dönelim:

Bu sütunda zaman zaman yeni çıkmış bir kitap üzerinde duruşum, kitabın değerini, bu yazının başında kısaca belirttiğim şekilde anlayışımdandır.

Bunun içindir ki, bugün de: «TÜRKİYEDE SOSYALİZM: 1948-1925» isimli kitap üzerinde duruşumu, o anlayışımın bir tezahürü saymanızı dilerim.

Muhtevasından da, sonunda verilmiş notlardan da anlaşıldığı gibi kitap; ciddî ve yorucu bir inceleme mahsulüdür ve adına «sosyalizm» denilen doktrinin Türkiye'de geçirdiği macerayı dile getirmiş olması bakımından da bir hayli ilginçtir.

Fakat bu kitabı bence, sosyalistlerden çok, sosyalizmi aşırı bir akım sayanlar ve çıkarları yüzünden ona karşı olanlar okumalıdırlar.

Zira kitap onlara, sosyalizmin, 1848'den beri, Türkiye'de ne suretle maskara edilmiş bulunduğunu gösterecektir!

Meselâ, 1922 yılında, Türkiye'de «Komün»ü kutlamış olanlar arasında kimler varmış biliyor musunuz?

Bilmiyorsanız, kitaptan alarak, işte sayıyorum:

Dr. Tevfik Rüştü (Aras) bey, İstanbul Mebusu Numan Usta, Celile Nuşirevan hanımefendi, Hacıoğlu Salih Hoca, Hafız Mehmet Nazirî efendi...

Belli ki bunlar o devrin sembolik sosyalistleri imişler...

Ve; cihana karşı:

«— Sosyalizm mi? dediniz, bizde onun âlâsı var!...» diyebilmek için ortaya çıkmışlar...

Gerçi, onlardan hayatta kalmış bulunan sayın Tevfik Rüştü Aras, bugün hâlâ:

«— Ben proleterim!» demektedir ama, onun proleterliği ancak, Nuşirevan Hanımefendi ile Hafız Nazirî Efendinin komüncülüğü kadardır.

A. CERRAHOĞLU'nun kitabında biz, son derece ilginç bir de «Proleter Şairesi» tanıyoruz:

Yaşar Nezihe Hanım!

«Bu bayan, bir sosyalist olarak ne yapmış?» derseniz, bizzat kendisinden öğrendiğimize göre, iki kitap yazmış!

Fakat, kitapları hakkında, bizzat kendisi, işte aynen şöyle buyuruyor:

«Lâkin benim bu kitaplarımda, ne renk vardır, ne de râyiha! Tâbiler çok hatalı basmışlar... Bunlardan sonra yazdıklarımı neşredemedim. Uraz, beni, bundan on sene evvel ölmüş gösteriyor (1). Halbuki sağım işte. Hayatım yazmakla geçiyor. Lâkin ısmarlama yazılar yazamam.»

Yaşar Nezihe Hanım, bunları söyleyince, kendisinden neler okuduğunu sormuşlar.

İşte Yaşar Nezihe Hanımın okuduğu eserler: Tecvit, Karabaş, Mızraklı İlmihal, Tohfe-i Vehbî ve bir de Fuzulî!

Yaşar Nezihe Hanım, şüphesiz, ancak bu kitaplardan öğrenebildiği kadar sosyalist olabilmiştir.

Fakat sakın kendisiyle alay ettiğimi sanmayınız. Tam tersine, bütün hayatını sefalet içinde geçirmiş ve o kadarcık olsun okuyabilmek için, akıllar durdurucu fedakârlıklara katlanmış ve o devirde:

«Vatan harabe, fakir millet aç, sefil, uryân,
Bütün düşüncesi halkın: biraz, kömür ile nân!»

Diye şiirler yazmış bir kadın, elbette ki, istihzaya müstahak değil, fakat ancak saygıya ve takdire lâyık sayılabilir. Ve o haliyle herhalde son derecede sevimli imiş ama, şüphesiz sosyalist değilmiş!

Bir nesrinde de:

«Nereye baksam her yer simsiyah... Elimde siyah bir kalem, siyah bir mürekkeple mukadderât-ı siyâhımı tasvire çalışıyorum!!» dediğine göre, ona aşırı sosyalist değil, fakat ancak «aşırı pesimist» diyebiliriz!..

Fakat Yaşar Nehize hanım böyledir de o devrin diğer sosyalistleri başka türlü müdürler?

Meselâ kendisini sonradan benim de tanımış olduğum Sadrettin Celâl, gerçekten bilgili bir insandı. Fakat o da, davranışlarında, sosyalizm konusundaki geniş bilgisini lâyıkiyle açığa vuramıyacak kadar çekingen davranmıştı. Buna rağmen, ağır cezalara çarpılmaktan korunamamıştı!

Belli ki, siyasî iktidar, kapitalistlerin ellerinde bulundukça, sosyalistler Yaşar Nezihe Hanım gibi oldukça el üstünde tutulacaklar, ve Sadrettin Celâl gibi pek hafiften açıldıkça, yerden yere serileceklerdir.

Evvelkiler gibi, şimdiki iktidarın istediği de, bu işin hep böylece sürüp gitmesidir.

Ama, yeni Anayasanın artık sosyalizme ardına kadar açılmış bulunan kapısını yeniden kapatabileceklerini hiç sanmıyorum. Hattâ bugün, onlar bunu düşünemezler bile...

Zira biliyorsunuz: Bu pek aşırı bir fikir olur. «Aşırı fikirler» ise, şiddetle yasaktır!

Yasak ise ,şüphesiz, hep onlara yarayacak değildir! (2)

---

(1) Bu sözler, 1948 yılında kendisi ile yapılan bir mülâkatta söylenilmiş. Benim sağdan, soldan sorup öğrendiğime göre, bu «proleter şaire»miz, hâlen hayattaymış, o zaman 66 yaşında olduğunu belirttiğine göre, şimdi 88 yaşında olacak! Allah daha uzun ömürler versin. Fırsat bulursam, kendisini bulup bir de röportaj yapar, sizlere bu sütunlarda sunarım!... (Naci Sadullah Danış'ın notu)

(2) Bk. Demokrat İzmir, 19 Mayıs 1970, S. 2 ve 7

Liberal burjuva da olsa
Sanatçı,
Faşizmde
Savaşçıdır.

Kaldı ki bizde bugün ancak, dıştan payandalı bir hakim sınıfcık diktası söz konusudur. Dolayısiyle sanatçı titrine layık görebileceğimiz hiç bir fert, bu cılız, besleme hâkim sınıfın kültürcüğüne sahip çıkıp onun rötujcusu olamaz. O halde bizde sanatçı, daima savaşçı olmaya, hem de ezilen sınıfın savaşçısı olmaya mecburdur.

Bu nedenle, yaptığı eylemlerle gittikçe popüler olmaktan öte bir devrimci nitelik kazanmakta olduğunu gördüğümüz Türkiye Sanatçılar Birliği'nin geçenlerde yaptığı direniş eyleminin bildirisinden bazı bölümler veriyoruz.

TÜRKİYE HALKOYU

....

Dış ve iç sömürünün yarattığı Ekonomik bunalımda boğulan halkımızın haklı direnişini kırmaya çalışan iktidar, bu eylemleri anarşi diye niteleyerek dikkatleri dağıtmakta ve getirmek istediği baskı düzenine gerekçe hazırlamaktadır.

....

SBF öğrenci yurduna yapılan son silâhlı polis saldırısı ile, kız öğrencilere sarkıntılık ve saldırı derecesine kadar varan faşist terör, iğrenç polis tertipleri ve uydurma meseleler yaratarak halkımızın gözünden saklanmak istenmekte; devrimciler lekelenmeye çalışılmaktadır.

....

Anayasanın 20 ve 21 inci maddelerinde belirtilen düşünce özgürlüğünü bilim ve sanat özgürlüğüne gölge düşürecek her türlü baskı, tertip, terör, dolaylı ve dolaysız faşist tedbir ve düzenlerin şiddetle karşısındayız, Üniversite Gençliğinin, emekçi halkımız ve aydınların kanları pahasına elde ettikleri hakları, Anayasal güçlerle birlikte direniş hakkımızı kullanarak korumaya kararlıyız.

Dışa bağımlı sermaye çevrelerinin türlü bahanelerle devlet güçlerini Anayasa dışı kullanma yolundaki eğilimlerinin mutlaka başka Emekçi Sınıflar olmak üzere tüm devrimci güçlerce boşa çıkarılacağına olan güvenimizi bilimin, tekniğin ve devrimci sanatın savunucuları olarak, gelişen durumlar karşısında tekrar belirtiriz.

SEVİNMİYORUM AMERİKA'LILARIN AYA GİTMESİNE

İbrahim OSMANOĞLU

Unutturmaya çalışmayın yoksulluğumu
Bir uzak Hakkâri var Türkiye haritasında
Kırk bin yamadan biri
Kara gecede
Kara bir yılandır zap suyu
Geçit vermez kışta baharda
Sevinmiyorum Amerika'lıların Aya gitmesine

Unutturmaya çalışmayın türkülerimi
Yeni başladık kurtuluş savaşına
Bir tüfek düşünü anlatıyor
Üç bilinmiyenli denklem değil
Otuz milyonuz
Altmış milyon göz
Altmış milyon el eder
Yarılayabildik mi geceleri
Sevinmiyorum Amerika'lıların Aya gitmesine

Unutturmaya çalışmayın tutsaklığımı
Bileklerde faşizmin kelepçeleri
Yeraltında işçiler
 ve polis kurşunu
Kırabildik mi demir kapıları
Sevinmiyorum Amerika'lıların Aya gitmesine

Unutturmaya çalışmayın büyük soygunu
Daha dün kör ettiler köprü altında
Emeğinden apollolar yapılan
Köylüm Hamza'yı
Sevinmiyorum Amerika'lıların Aya gitmesine

Bir uzak Hakkâri var Türkiye haritasında
Dünya haritasında bir uzak Vietnam
Farkı ne Cilo dağlarının
Kanla nakışlı Bolivya dağlarından
Her gün iğrendim o kapkara puntolardan
Evrensel öykülerden sözedin biraz da
Sevinmiyorum Amerika'lıların Aya gitmesine

SOYUTLAMALAR I

A. E. GÜRAN

İlle de katı bir terminolojiye şimdiden sahip olmak istemek yanlıştır. O zaman, eski ve yabancı ülkelerdeki devrimci hareketlerin lûgatı, bütün yersel (zamanda ve mekanda) kalıpları ile gelir; ve diyalektiğe ters düşen bir doğma doktrine saplanırız. Teorisyenleri, terimler şaşırtmaz. Onlar, düşüncede, hele diyalektik düşüncede, terimlerin biribirleri ile olan bağlantılarından (relation) neticelere varırlar ve ancak bu bağlantı düzeninin terimlere anlam kazandırdığını bilirler.

Matematikte grek alfabesi de kullansanız, lâtin alfabesi de kullansanız veya uydurma figürleri terim olarak alsanız daima neticelerin anlamları aynıdır. Ancak ezberci talebelerdir ki (*) meselâ bilinmeyeni x ile değil de y ile gösterseniz şaşırırlar.

«Kavram kargaşası» dedikleri şeye çok tutulan, «yeni teori uyduruyorlar» diye bağırıp çağıranların çoğu kargaşanın nereden geldiğini bulamayan yukarıdaki ezberci talebenin şaşkınlığındadır.

Kur'an'ın ancak Arapça okunabileceğinde, ancak Arapça bir mânâ ifade edeceğinde israr eden ve hafız okullarına asılan gericileri niye kınıyorlar? Ellerine düşersek onlar da devrimciliğin hafız kurslarını açacaklar.

Bunun için, sapma için, lâftan korkmamak gerekir. Lâf, doğru düşünebileni saptırmaz. Yamyamca düşünseniz, doğru düşününce, hiç bir şey bilmeseniz bile, alt tarafı Marksizmi yeniden keşfedersiniz. Doğru düşünmenin objektif koşulları vardır. Önce kasılmamak gerek, rahat olmak gerek; «elpençe-divan»da, «esas duruş»da, «hazır ol»da insan düşünemez; ancak telkin kabul eder ve ezber söyler...

(*) Biz, teknik adamlar dedik, teknik kafadaki formülcü aydınlar dedik, hakim sınıf determinizmine şartlanmış fertler dedik... Hakim sınıf iradesini «hukuk bilimi» diye, modası geçmek üzere olan bir endüstrinin alfabesi klasik calculus'u «matematik bilimi» diye, dünyada artık sağlık memurluğu haline gelmiş, mevcut teşhis-ilaç bilgisini «biyoloji bilimi» diye ezberleyerek bilim adamlığı taslayanların, «devrimci öğreti» diyerek Marksizmi, patent altına almaya çalıktıklarını anlatmak istedik. Yani «bilim» teriminin anlamının bile kaydırılabileceği ve sınıflı toplumda sınıflar üstü bir otorite haline getirilebileceğine işaret etmek istedik.

Asgariden Marksist olanlar da, düşüncenin sosyal ve sınıfsal olduğunu ,daha çok sınıf içi anlaşma yolu olduğunu bilirler ve lâflardan şaşırmazlar ana hatlarda... Daha şimdiden detay çalışmaları yapmaya da zaten hakkımız yoktur. Devrimci düşünce, hakim sınıfı inkar (negation) etmiş aydınların anlaşma yollarıdır. Bunlar, hakim sınıfın değerlerine metelik vermezler; o, fazlalık, artık değerlerin, ezilenlerin (işçi ve yoksul köylü) hakkı olduğunu bilirler. Onun için devrimci ancak derdini alt sınıfa anlatır ve onlar da haklarında gözü olmayan bu adamlara önce inanır sonra dediklerine kulak verirler.

Ancak bizimki gibi bir memlekette, gerçek devrimci aydınların alt sınıflara varabilmesi oldukça güçtür; çünkü aradaki kalın «küçük burjuva» tabakasını yarmak güç olmaktadır. Ezilenler daima en yakından, hakim sınıfın köpeği «küçük burjuva» telkininin tesirindedir.

Buradan, «kavram kargaşası» dedikleri şeyin, değişik katlarda bulunan «küçük burjuva»ların biribirini geçme yarışının bâriz bir görünüşü olduğunu biz kolayca anlıyoruz. Yakında işçiye de anlatacağız; ve ancak onlar anlayınca bütün kargaşalar ortadan kalkacaktır. Çünkü, «kavram kargaşası» yoktur, «avantajlı sınıflar kavgası» vardır.

SOYUTLAMALAR II

A. E. GÜRAN

Sınıf savaşları ile komünizmi biraz ayrı düşünmek lâzım. Komünizm, İnsanlığın büyük ideali demokrasinin, marksist tahlile göre çıkarılan (başlangıç, komün merhalesinin kalitatif farklı) sentez şeklidir. Sınıf savaşları ise bu büyük tarihî senteze gidişte çok defa, ilerlemenin, sınıf zıtlıklarının keskinleşip patlama (sıçrama) şeklinde olacağı görüşüdür.

Komünizm tahakkuk etmedi, hedefine ulaşamadı filan gibi lâflar tam bir safsatadır. O zaman bu, demokrasi de gerçekleşemedi, vazgeçelim bu arayıştan demektir; ki bu arayıştan (gidişten) vazgeçilemez. Çünkü bu, tarihin gidişidir ve tarihî gidişe karşı çıkılamaz.

Komünizm, üzerinde kasıtlı kasıtsız pek çok spekülasyon yapılan ve yapılmakta olan bir kelimedir. Çünkü bu kelimenin ilmî anlamı yukarıdaki gibi olduğu halde, başta Marks'ın grubu olmak üzere, bu görüşü benimseyen gruplar (partiler) çok defa kendilerine «Komünist» demişlerdir. Ve bu anane gittikçe, komünist kelimesine, bütün bu grupların teorik, pratik çalışmalarının tümünü yüklemiştir. Bu şekilde komünizm önce, Marksizm anlamına gelmiş sonra Marksizm-Leninizm anlamını kazanmış; bundan sonra da belki, Marksizm-Leninizm-Maoizm anlamını alacaktır... Bütün bu gelişimi, iç içe inkârlar (negation) silsilesini tek bir kelime «Komünizm» ile ifade etmek, kasıtlı kasıtsız bütün spekülasyonların temel sebebidir.

Komünizm, ilmî çıkış anlamı ile enternasyonalizmi şart koşar. Ancak enternasyonal gerçekleştiği zaman, büyük tarihi sentezin, «kalitatif farklı komün şekli» olup olmadığı tahkik edilecek ve bunun son sentez olup olmadığını da, enternasyonalizmin gerçekleşmekte olduğu o konağa gidişte anlıyabileceğiz .Çünkü, aynı marksist orijinal görüş bizi, komün öncesi şekillerin de kalitatif farklı benzerlerine varılabileceği genellemesine götürebilir. Yâni kendi inkârına açıktır... Bu ilerki meseledir; bu ileri merhalelerin faraziyeleri şimdilik çok ütopiktir ve dolayısiyle istismara elverişlidir. Bu kadarcık bahsetmekle, «Komünizm» akımının, çıkışındaki hedefine vardığında bile Marksist metodun eleştirisinden kurtulamıyacağı, yani hiç bir zaman doğma olmayacağı ger-

çeğini belirtmek istedik. Kaldı ki şimdiki yersel tatbikatlar devrinde bile akım, evrensel doğrularda aşamacıdır, yâni canlıdır. Meselâ Sovyetler Birliği ile Çin Komünizmi arasındaki farklılığın yalnız yersel tatbikat ve ırk farklılığından ibaret olduğu söylenemez; bu, aynı zamanda, diyalektik metodun evrensel doğrularda bir adımıdır da...

Propaganda araçlarını ellerinde bulunduran kliğin, gittikçe doğmalaşan bir öğretide sınıflaşacakları artık kolayca anlaşılmaktadır. (1) Mao'nun kültür ihtilâline çıkış şekli bunu açıkça göstermektedir: Mao, büyük prestijine rağmen ve de ilk devrimin heyecanı daha tam sönmeden, «Revizyonistler» dediği, sınıflaşmak yolundaki kliği (Bürokrat, teknokrat, allâmeler), normal kitle haberleşme araçları ile uyaramadı, uyarmadı. Çünkü bu araçların, başlarında bulunan kimselerin (bürokrat, teknokrat) elinde, doğmalaşma yolunda bir öğretinin propaganda araçları olduğunu biliyordu. Bu (bizde küçük burjuvaya da muadil tutabileceğimiz) teknokrat bürokrat tabakayı delip, normal kanallardan proleteryaya, yoksul köylüye inmek olanağı yok olmaktaydı. İşte bunun için duvar afişleri kullandı.

Şimdi, diyalektik şema açıkça görülebilir: Devrim dalgası batıdan, önce Sovyetler Birliği Halklarına sonra da Çin'e geçmiştir. Bu gidiş, yalnız coğrafyaya bağlı, yersel özelliklerde farkeden bir gidiş değil, aynı zamanda, zaman farklarından dolayı ortaya çıkan yeni bilimsel olguların değerlendirilmesini içeren, Marksist teorinin genişlemesi demek olan bir gidiştir. Marksist teori, kendi iç inkârlar (negation) silsilesi ile daha bir evrenselleşme yolundadır. Bilimsel bulgular, müteakiben biribirini inkâr (negation) eder; bu, biribirini yıkması, yok farzetmesi, saçma görmesi demek değildir; daha bir genişlemesi (şümullenmesi), evrenselleşmesi demektir. (2)

---

(1) **Propaganda araçlarını ellerinde bulunduranlar, hiç yoktan (telkinle) değer yaratabilmekteydiler; ve bu, giderek, bir kitleleri sömürme şekli ortaya çıkarıyordu. Kendi değerlerini yaratan ve telkin eden doğma öğreti de aynen mülk gibi babadan oğula, ustadan çırağa geçebiliyordu. Halbuki elektronik beyinlerin icadı ile teknik adam, formülcü adam kategorisi bu hâkim kategori (teknokrasi, bürokrasi saltanatı, revizyonizm) aşılmıştır. Bu makinelerin yayılması ile, bu son aşama kitleler önünde daha çok somutlaşacaktır.**

(2) **Buna fizikten çok kimsenin bildiği şu misâl ışık tutar kanısındayız: Nevton mekaniğinin $F=m.dv/dt$ kanunu, A. Einstein tarafından $F=d(mv)/dt$ şeklinde aşılmıştır (negation). Fakat bu, Nevton formülünün yıkıldığı, saçma çıktığı demek deiğldir. Çünkü ufak boyutlarda, ufak hızlarda o formül hâlâ çok sıhhatli neticeler verir. Ancak parametrelerin büyüdüğü alanlarda, yâni daha bir evrensel alanda hata yapar; ki işte o zaman genişletilmiş formül yâni ikinci formül kullanılır.**

O halde işçi sınıfı ve yoksul köylülük, Marksizmin işaret ettiği insanlığın tarihi tekamülünü şöyle basit bir şema ile kolayca kavrıyabilir: Lideri Amerika olan kapitalist blok, dede; lideri Sovyetler Birliği olan sosyalist blok baba; çok genç olan Çin'in liderliğindeki blok ise oğuldur. Damarlarındaki kireçlenme gittikçe artan hasta dedenin, tarihî birikiminden güç alan inadı ile tarihî gidişe direnmesine karşı, baba ile oğul mücadele etmekte ve ölümünü beklemektedirler. Ancak mücadelesi daha uzun olan ve dolayısiyle daha yorgun olan ve tabiî ki nisbeten daha tutucu olan babaya karşı da oğul, şimdiden, dede gibi ilerde büyük birikimlere sahip olup, büyük bir tutucu güç olmasını önlemek için eleştiri getirmektedir.

Şimdiki evrensel ilericiliği temsil eden oğlun, son tarihî sentezi temsil ettiği düşünülemez. Gerçek enternasyonale daha bir müddet (yersel sıçramalarla) adım adım gidilebileceği görüşü akla yatkındır. Yani Çin, vardığı merhalede, bütün dünya ile bütünleşip gerçek enternasyonali kuramaz. Onun da, kendine eleştiri getirecek bir oğlu olacaktır; ki bu da belki daha dünyaya gözlerini bile açmamış olduğu söylenebilen, ırk bakımından homojen ve geniş bir kitlenin (en yoksul halkların) barındığı Afrika kıtasıdır. Ortadoğu ise, bütün çıkar politikası kargaşalıklarının üstünde Çin merhalesinden alacağı kıvılcım ile esas kıtayı (Afrika kıtası'nı) tutuşturma görevindeki bir kapsüldür.

Sovyetler, tutucu duruma geçtiyse, bu, Amerika'nın temsil ettiği gericiliğin karşısında aynı kalite bir güç (kaba kuvvet) olarak dikilmek ve ilericiliği koruyan bir göğüs olabilmek zorunluluğundan ileri geldiği düşünülebilir. Gericiliğin herhangi bir kaba kuvvet gösterisinde, demokratik güçlerin başını çekme göıevindeki Sovyetler Birliği, gericiliğin yıkılışından sonra kendini hemen yenilemek zorunda olan bir ülkedir. Çünkü gericilerle elense durumunda (silâh yarışı ve dolayısiyle askerî, sivil sert bürokrasi, teknokrasi) uzun müddet kalmak mecburiyeti onları ilerlemekten alıkoymuştur. Yâni Sovyet politikası ister istemez (anlaşma zorunluluğundan) gittikçe Amerikan politikası ile kalite özdeşliğine varmakta ve dolayısiyle bilimsel çalışma ile arası açılmaktadır.

İşte Afrikadan Ortadoğuya yayılan ve oradan da Türkiye'ye sızan politik nötralizasyon atmosferindeki bir devrimcinin görüşü, yâni zamanımızdaki azami objektif görüş, anahatları ile ancak böyle olabilir.

«(TÜRKİYE İÇİN) DEVRİM» Gazetesinden

Gazetenin başyazarı Doğan Avcıoğlu, 68. sayıdaki yazısının başlığında «Artık söylenecek söz yok...» demektedir.

SOSYALİST DERGİLER

27 Mayıs'tan sonra çıkan ve kapanan sosyalist gazete ve dergilerin bir listesi yapıldığı zaman görülür ki, — tiraj, hacim veya süreklilik bakımlarından değil de — sadece **sayıları bakımından, dünya çapında rekor** bizdedir.

Fransa, İngiltere, Almanya veya İtalya'yı ele alalım. Buralarda elli yılda yayınlanan sosyalist gazete ve dergilerin tümü, bizde son beş altı yılda yayın hayatına atılan ve pek kısa bir süre sonra 'da sahneden çekilen sosyalist ve sosyalizan gazete ve dergilerin sayısından azdır. Bunun nedenleri şüphesiz ayrı bir inceleme konusu. Biz burada, yeni doğan, **«adı uzun»** bir dergiyi haber vereceğiz.

Bir «Tanıtma Bildirisi» ile çıkacağını haber veren SOSYALİST PARTİ İÇİN TEORİ-PRATİK BİRLİĞİ Dergisi (Sayı 1, Ocak 1971) bildirisinde, yayın hayatına niçin atıldığını şöyle açıklıyor: «Emperyalizm ve egemen sınıf ve tabakalarla mücadelemizde sosyalist safları güçlendirmek, hareketin tek bir ana çizgi etrafında toplanmasına yardımcı olmak için çıkıyoruz. Sosyalist hareket içinde birlik, ancak bilimsel sosyalizmin temel ilkelerine, dünya devrimci hareketinin tecrübelerine, Türkiye'nin tarihinden ve bugününden gelen özelliklerin doğru tespitine dayanan ve boyuna eylemde sınanan bir birlik olabilir. Dergimiz, bu yoldaki çalışmalara katkıda bulunmak için çıkıyor.»

Dergiye göre: «Çağımız, sosyalist devrimler ve ulusal kurtuluş savaşları çağıdır; emperyalizmin yeniden ve yeniden darbe yediği, boyuna gerilediği bir çağdır. **Marksizm-leninizm gittikçe daha geniş kitleleri içine** alarak hızla yaygınlaştığı bir çağdır.»

Sosyalist Parti dergisi TİP'in uzun bir tenkidine girişiyor: «Hastalıklar kuruluştan başlamış, işçi sınıfıyla yeterli bağlar kurulamamış, köylülük ihmal edilmiş, gevşek ve etkisiz bir örgütlenmeye gidilmiş, parlamentarizm batağına düşülmüş, despotça davranılmıştır.» «Bir sosyalist parti olmayan TİP'i **sosyalizme büyük katkılarda bulunabilecek bir örgüt haline getirme kavgamızdır.»**; «EMEK, işçi sınıfına, işçi hareketlerine olduğu gibi, bütün demokratik ve anti-emperyalist hareketlere karşı pasifizmi temsil eden bir tavırdır. EMEK TAVRI ile mücadele edelim. Sosyalizmin bilimini EMEK TAVRI'na karşı çıkaralım. EMEK SAPMASI'nı yıkalım. İşçi sınıfı sosyalistleri arasındaki dayanışmayı hızla geliştirelim.»

Dergideki imzalar: Yalçın Yusufoğlu, Murat Belge, Cağatay Anadol. Derginin 8 sayfalık küçük bir de ilavesi var: «Faşizme karşı devrimci dayanışmayı kuralım.»

EMEK (8 Ocak 1971): Özlem Özgür, Nuri Yıldırım, Zeki Kılıç, Feyzullah Ertuğrul imzalı yazılar ve Ankara televizyonundaki açık oturumun üç sayfalık özeti. Behice Boran televizyonda konuşuyor:

«Kanlı, döğüşmeli **gençlik olayları** denen ortam istenerek yaratılmıştır. Baskınlar, vuruşlar, kaçırmalar... Gençlik olaylarını kanlı bir niteliğe büründüren burjuvazidir.»

TİP'in, «Yeter, Kanlı Ellerinizi Çekin!.» başlıklı, tek sayfalık bildirisi toplattırıldı: «Bugün, gerici güçlerin saldırısına karşı, yalanlarına ve hilelerine karşı DEMOKRATİK HAK VE HÜRRİYETLERİMİZE her zamankinden daha sıkı sarılmak zorundayız.»

Proleter Devrimci **Aydınlık,** 27. sayısında, «bundan böyle mücadeleye haftalık olarak devam edeceğini» bildiriyor.

Haftada bir çıkmaya başlayan proleter devrimci **Aydınlık** (28), iki sayfasını Mustafa Suphi ve arkadaşlarına ayırmıştır.

İşçi-Köylü (26): «Halkımızın tek kurtuluş yolu vardır: Bu, devrim yoludur. Devrimle kuracağımız halk iktidarı bütün halka demokrasi ve özgürlük sağlayacaktır.» «Halkın gücü zulmün topunu tüfeğini yerle bir eder.» (Sayı 27): «Bütün emekçiler, bütün yurtseverler, bütün halk teşkilâtları! Polis kurşunu ve jandarma süngüsüne, zulüm ve zindan kanunlarına karşı BİRLEŞELİM. Askerler, subaylar, polisler! Zalimlerin emrini dinlemeyin! Şiş göbekli para babalarına hizmet etmeyin! Amerikancı ktidara boyun eğmeyin! Milyonlarca işçi ve köylüyle, milyonlarca halkla birleşin!»

Aydınlık sosyalist dergi (Sayı 27, Ocak 1971): «Örgüt için görev başına» çağırıyor. «Proleter devrimci hareketin siyasi örgüt meselesini çözüme bağlama görevi karşımıza dikilmiştir. Bu, bir an önce sonuca bağlanması zorunlu bir meseledir.»

Kurtuluş Gazetesi'nin savunduğu görüşler, **Aydınlık Sosyalist Dergi**ye bir açık mektup biçiminde, — Ertuğrul Kürkçü, Yusuf Küpeli, Münir Aktolga ve Mahir Çağan imzalarını taşıyan — bir broşür olarak sunulmuştur. Kurtuluş'culara göre: Sağcı ideolojiyi temsil eden ve oportünizm batağına gömülen **Aydınlık Sosyalist Dergi** dönemini kapatmış bir yayın organıdır. Baştanberi Mihri Belli ile görüş ayrılıklarımız vardı. Belli'nin sağcı görüşleri harekete tam bir kargaşa getirmiştir. Parolamız ayrılıktır. Onunla bütün organik bağları kestik. Onun örgüt anlayışına **menşevizm** demek bile fazladır. Leninist devrimci ideoloji bayrağını yükseklerde tutacak ve saflarımızı çelikleştireceğiz. Biz Türkiye'deki marksist hareketin tarihine sonuna kadar saygılıyız; onun devamıyız. Kim leninizmin yüce bayrağını hem teoride hem sosyal pratikçe, emperyalizmin ve oportünizmin saldırılarını göğüsleyerek, yükseklerde tutuyorsa. Türkiye'deki marksist hareketin tarihi zincirinin bugünkü halkası ve uzantısı olur. **Marksizm-leninizm bayrağının yarıya indirilmesine göz yumamayız.**

Sosyalist: (Sayı 7, 26 Ocak). Bir hafta aralıkla aksama; ve Orhan Müstecaplı'nın açıklaması: «Bu sayıdan sonra **Sosyalist** gazetesi ile olan bütün ilişkilerimi kesmek zorunda kaldım.

Kendimce yeterli bulduğum bazı nedenlerden ötürü aldığım bu kararı, okuyucuların ve arkadaşlarımın anlayışla karşılayacağını umuyorum.»

Sosyalist'in temel görüşleri şu: İşsizlik ve Pahalılığı yaratan, Yurdumuzu siyasi ve iktisadi zulümleri altında inleten Amerikan Emperyalizmine ve yerli ortaklarına, büyük sermaye çevrelerine ve onların emrindeki A.P. iktidarına karşı yapılacak bir «Genel Direniş», «İkinci Kurtuluş Savaşı»mızda ilk adım olacaktır.

Genel Direniş; İkinci Kurtuluş Savaşımız için gerekli ortamı hazırlayacaktır. İkinci Kurtuluş Savaşı için ise, gerçek bir Proletarya Partisi'nin öncülüğü şarttır.

Doktor Hikmet Kıvılcımlı «YETER BE!» başlıklı **Duyuru ve Çağrı**sında: «Türkiye için uydurma **«İlke-Tilke»** havlayışlarıyla iki kişiyi bir araya gelemez kılıyorlar. Bu tür düşünceler ve davranışlar Tarihin her

döneminde **yenik** düşmüş anıtsal beyinsizlikler midir? Yoksa, ...her müstebidin binlerce yıl besleyip yetiştirdiği en **«başarılı** provokatörlükler midir?»

«Silâh kim, sen kimsin, a gönüllü polis devrimcisi hödük? Silâhlı Kuvvetin ne olduğunu hiç mi kimse bilemez sanırsın a hebenneka!»

«(Anarşi Yok! Büyük Derleniş!») en açık ve kesin çağırıdır. Daha iyisi **ileride:** ama «Karga Dernekleri» kurarak değil, hareket, davranış, örgüt içinde yapılabilecek olan **Vatan** Partisi Tüzüğü ve Programı ortada... İlk adımda **«Devrimci Derleniş Merkez Komitesi»** kurulmak üzere, bütün **örgütlü:** İşçi - Köylü - Esnaf - Aydın ve ilh. halk Grupları: **«Devrimci Derleniş Komiteleri»** kurmalıdırlar. Komiteler, kendi çevrelerinde **«Halk Uyanış Güçleri»** örgütlerken, **ortak bağ** noktası, **Sosyalist**'in ve **Tarihsel Maddecilik** Yayınları'nın: **Lâleli - Çelik Palas - Kat 3** adresidir. **Kurucu Komitelerin** bu adresle hemen ilişki kurmaları rica olunur.»

İleri (6): «Tekelci Kapitalizmin ürünü olan **Ortak-Pazar** halkımızın üstündeki sömürüyü derinleştirecektir. Emperyalizmin sonunu belirleyici faktör dünya halklarının devrimci mücadelesidir. Türkiye, halk düşmanlarına mezar olacaktır!» Arka kapakta: «Kavga devam ediyor.»

Bu ay içinde son doğan derginin adı: **Birlik.** Abidin Nesimi arkadaş çıkarıyor. «Niçin ve Nasıl Bir Geniş Cephe» başlıklı yazıda şu satırlar göze çarpıyor: «Birinci Halkçılık Kurultayı, H. Kıvılcımlı'nın provokasyonu ile denatüre edilmiş, müptezelleştirilmiş, Kuva-i Seyyare'siz bir Kuva-i Milliye'cilik tezi ortaya atılmış, mensubiyeti ile iftihar ettiğimiz milletimizin vefakâr çocukları Topal Necat'lara, Erzurumlu Hüseyin Avni'lere, Cami Baykurt'lara... ilh. sövülmüştü.»

Marksizmin bayrağı altında, ilmî sosyalizmin ışığında, dünya ve memleket gerçeklerine uygun **ortak bir plâtform çizgisinde** TEK, YOL, TEK CEPHE zorunluğunu özlemiyen hiç bir **samimî sosyalist** bulunmadığı halde, bu görülmemiş fikir kargaşalığının, bu işitilmemiş ideolojik curcunanın, ve bu akıl durdurucu bölünüşlerin sebebi nedir?